

De belangen en de rechten van kinderen en jongeren in Vlaanderen vertolken

Het Vlaams Kinderrechtencommissariaat is een onafhankelijke instelling van het Vlaams Parlement. Het heeft een aantal kernopdrachten. De kinderrechtencommissaris kiest er daarnaast voor om extra oog te hebben voor bepaalde thema's die kinderen en jongeren rechtstreeks raken en een grote impact hebben op hun leven. Dit beleidsplan tekent daarvoor de grote lijnen uit.

Kinderrechtenverdrag als kader

Het kinderrechtenverdrag legt voor elk kind **fundamentele rechten** vast, **minimumnormen**. Die rechten worden in België en in Vlaanderen verder vertaald in de regelgeving en in het beleid. Het gaat onder andere over het recht op zorg en onderwijs, op een degelijke levensstandaard, op bescherming tegen geweld, het recht om als dat kan op te groeien bij je ouders en om je mening te geven en daar gepaste aandacht voor te krijgen.

Kinderen en jongeren kunnen die rechten vaak niet zelf afdwingen en zijn afhankelijk van volwassenen om ze daarin bij te staan, te beschermen en te laten participeren. Als dat niet lukt en kinderen en jongeren **stuiten op schendingen van hun rechten**, staat het Kinderrechtencommissariaat kinderen én volwassenen bij om te zoeken naar een oplossing. Als dat nodig is, kaart het Kinderrechtencommissariaat knelpunten aan bij de overheid.

Het Kinderrechtencommissariaat is **dé Vlaamse pleitbezorger** van kinderrechten. We maken die rol waar door signalen van kinderen, jongeren en professionals actief te detecteren en om te zetten in concreet beleidsadvies. Het Kinderrechtencommissariaat ziet dus toe op de naleving

van kinderrechten in Vlaanderen en onderzoekt klachten van schendingen. Het vormt zo de hefboom voor een volwaardig Vlaams kinderrechtenbeleid.

Het Kinderrechtencommissariaat is door het decreet van 15 juli 1997 opgericht als een **onafhankelijke instelling** van het Vlaams Parlement. Door de inbedding in de wetgevende en dus controlerende macht kan het Kinderrechtencommissariaat signalen, klachten en toezicht onafhankelijk aanpakken zonder inmenging van individuen, organisaties en overheden. Het Kinderrechtencommissariaat rapporteert in een jaarverslag aan het Vlaams Parlement en adviseert reactief en proactief de parlementscommissies.

Aan de alarmbel trekken als kinderrechten bedreigd worden en mee zoeken naar oplossingen

Het Kinderrechtencommissariaat verdedigt de rechten en behartigt de belangen van alle kinderen en jongeren in Vlaanderen. We willen een verschil maken voor individuele kinderen en jongeren en voor groepen kinderen en jongeren in een kwetsbare situatie. We komen op voor die kinderen en helpen hun rechten mee te realiseren. We zetten altijd het kind of de jongere centraal en praten met alle betrokken partijen als we zoeken naar een concrete oplossing voor het individuele kind of de jongere. Daarnaast kaarten we structurele problemen aan waar kinderen en jongeren in een kwetsbare situatie mee te maken krijgen. Denk aan kinderen en jongeren in armoede, in een verontrustende thuissituatie, in de jeugdhulp of kinderen op de vlucht of met een beperking. In ons werk geven we extra aandacht aan de rechten van die kinderen en jongeren.

Zorgen dat kinderen en jongeren écht gehoord worden

Het Kinderrechtencommissariaat streeft naar een sterke maatschappelijke en juridische positie van alle kinderen en jongeren. Door de stem van kinderen en jongeren te laten horen bij de overheid en in de samenleving, willen we hun situatie verbeteren, vooral voor kinderen en jongeren in een kwetsbare situatie. Kinderen en jongeren moeten enerzijds beschermd worden tegen elke vorm van geweld of onrecht en anderzijds volop de mogelijkheid krijgen om te participeren in de samenleving. Door te luisteren naar het perspectief van kinderen en jongeren, komen we soms tot nieuwe oplossingen. Participatie is een houding waarin verbinding, vertrouwen en nabijheid centraal staan.

De positie van kinderen en jongeren versterken

Het Kinderrechtencommissariaat streeft ernaar om de maatschappelijke en juridische positie van kinderen en jongeren te versterken. We doen mee aan het maatschappelijk debat en laten de stem van kinderen en jongeren horen in onze adviezen aan volksvertegenwoordigers, beleidsmakers en middenveld. We praten met kinderen en jongeren en onze Klachtenlijn vangt op wat er bij kinderen leeft en waar het knelt met hun rechten. In ons advieswerk besteden we extra aandacht aan de problemen van kinderen en jongeren die opgroeien in een kwetsbare situatie.

Een verbindende rol opnemen over beleidsdomeinen heen

Het Kinderrechtencommissariaat komt op voor kinderen en jongeren en hun rechten in heel wat domeinen die rechtstreeks raken aan hun leven: wonen, mobiliteit, onderwijs, gezondheidszorg, jeugdhulp, justitie, asiel, media, verkeer, openbaar vervoer, milieu, sport, jeugdwerk, politie, kinderopvang, arbeid en cultuur. Het is onze opdracht om door overleg en analyse een **verbindende rol** op te nemen tussen de verschillende beleidsdomeinen om zo mee een positieve invloed te hebben op het leven van kinderen en jongeren.

Kinderrechten kunnen we nooit geïsoleerd bekijken. Alle rechten hangen met elkaar samen. De verwezenlijking van het ene recht kan vaak niet zonder het andere. Samen vormen ze de context om tot een interpretatie in het belang van het kind te komen. Kinderrechten staan ook altijd in relatie tot rechten van andere betrokkenen.

Het belang van het kind als toetssteen

Het belang van het kind is een van de meest complexe, en tegelijk een van de meest essentiële basisprincipes uit het kinderrechtenverdrag. Om te antwoorden op de vraag 'wat is in het belang van het kind?' zijn de rechten uit het verdrag de toetssteen. Zoals het recht van ieder kind om zich te ontwikkelen door te leren en te spelen. Of het recht van ieder kind om beschermd te worden tegen mishandeling of uitbuiting. Of het belang van het kind om bij ouders en familie te kunnen opgroeien. Een van de belangrijkste criteria om te bepalen wat in het belang van het kind is, is gekoppeld aan het recht van het kind om gehoord te worden.

Artikel 3 van het kinderrechtenverdrag stelt uitdrukkelijk dat het belang van het kind 'een eerste overweging' moet zijn in alle beslissingen die raken aan kinderen. Zowel als het gaat om een beslissing over een individueel kind als over een groep kinderen. Het maakt niet uit wie beslist. Dat kan de overheid zijn of een ouder, een leerkracht, een opvoeder van een voorziening of een rechter.

Basisopdrachten van het Kinderrechtencommissariaat

Klachten over kinderrechtenschendingen behandelen vanuit een onafhankelijke positie

Het Kinderrechtencommissariaat staat in voor een onafhankelijke en kwaliteitsvolle behandeling van klachten van kinderen en jongeren, bemiddelt en geeft helder advies om de klacht om te buigen naar een oplossing in het belang van de minderjarige.

- We komen op voor de rechten van individuele kinderen en jongeren en empoweren ze om zelf op te komen voor hun rechten.
- We beluisteren individuele klachten, onderzoeken ze, bemiddelen, geven advies en feedback.
- We praten hierbij met alle betrokken partijen maar zetten wel steeds de jongere centraal.
- We streven ernaar om voor elke klacht tot een oplossing te komen en gaan als dat nodig is ook naar de betrokkenen op het terrein.
- We detecteren kinderrechtenschendingen, bundelen signalen en rapporteren structurele knelpunten.
- We verwijzen melders warm door voor meldingen en klachten die niet meteen voor ons zijn. Als minderjarigen zelf melder zijn, volgen we zo goed mogelijk op of ze degelijk geholpen worden.

Structurele knelpunten over schendingen van kinderrechten detecteren, signaleren en de overheid adviseren

Het Kinderrechtencommissariaat signaleert knelpunten en adviseert het Vlaams Parlement en beleidsverantwoordelijken over de toepassing van kinderrechten in Vlaanderen vanuit het perspectief en de ervaringen van kinderen en jongeren en vanuit hun rechten.

- We geven advies over regelgeving in opmaak. Dat doen we in een zo vroeg mogelijk stadium en als dat relevant is vanuit de signalen die we krijgen.
- We zetten structurele knelpunten waarover we signalen en klachten krijgen, om in concreet beleidsadvies.
- We brengen structurele knelpunten onder de aandacht van de volksvertegenwoordigers in het Vlaams Parlement en van andere overheidsinstanties.
- We overleggen met alle betrokken partijen om nog beter zicht te krijgen op de knelpunten waar minderjarigen op botsen, om samen te zoeken naar mogelijke oplossingen voor minderjarigen van wie de rechten in het gedrang zijn.
- We rapporteren over onze bevindingen in een jaarverslag.
- We rapporteren aan internationale instanties over de stand van zaken vanuit de klachten en signalen die ons bereiken over de rechten van kinderen en jongeren in Vlaanderen en de uitvoering van het kinderrechtenverdrag.

Toe zien op de bejegening van kinderen en jongeren in gesloten en besloten jeugdinstanties

Via de Commissie van Toezicht voor jeugdinstanties ziet het Kinderrechtencommissariaat toe op de bejegening van kinderen en jongeren in gesloten en besloten jeugdinstanties en op het respect voor hun rechten.

- We organiseren maandbezoeken door vrijwilligers – de maandcommissarissen – in de gesloten en besloten voorzieningen.
- We ondersteunen de maandcommissarissen in hun opdracht.
- We zien toe op de bejegening van kinderen en jongeren in die settings vanuit het perspectief van de kinderen en jongeren. We rapporteren en adviseren de voorzieningen en de overheid daarover.
- We kaarten structurele knelpunten aan bij de Vlaamse volksvertegenwoordigers en bij de betrokken overheidsinstanties en ministers.
- We volgen op waar de kinderen en jongeren in die settings op botsen en maken de koppeling met onze Klachtenlijn als er een klachtenonderzoek nodig is.
- We overleggen met partners van de gesloten en besloten instanties om het draagvlak voor onze adviezen te vergroten en om tot verandering te komen.
- We rapporteren over onze bevindingen in een jaarverslag.

Strategische en operationele doelstellingen

SD 1: Klachtenlijn

We werken aan een nog betere positionering en bekendmaking van onze Klachtenlijn om kinderrechtenschendingen maximaal te capteren in de verschillende beleidsdomeinen in Vlaanderen.

- We zetten campagnes op over kinderrechten en de Klachtenlijn waarin we focussen op de doelgroep kinderen en jongeren, ouders en professionals die met kinderen en jongeren werken.
- We organiseren gerichte communicatie en overleg met scholen, voorzieningen, lokale besturen en politie.
- We overleggen met eerstelijns (klachten)diensten van organisaties en met de overheid om onze rol als tweedelijns klachtendienst zo goed mogelijk in te vullen.
- We registreren klachten met het oog op goede opvolging van de klachten en van ons beleidswerk.
- We steken minder tijd in vragen om informatie door gericht, warm en slim door te verwijzen, onder andere via technologische oplossingen.
- We volgen klachten op om na te gaan welk resultaat onze tussenkomst had.
- We maken werkafspraken over de klachtenbehandeling met de Délégué général aux droits de l'enfant, de Federale Ombudsman, de Vlaamse Ombudsdienst en het bredere Netwerk van Ombudsmannen (POOL).

SD 2: Advies met impact

We zetten in op efficiënt en effectief advies aan de overheid om een duidelijke impact te realiseren in het belang van kinderen en jongeren in Vlaanderen in de domeinen die kinderen rechtstreeks raken.

- We werken samen met het middenveld en experts uit de academische wereld.
- We brengen knelpunten rond kinderrechten op tijd en actief onder de aandacht van de Vlaamse volksvertegenwoordigers in de bevoegde Vlaamse parlementscommissies.
- We adviseren zo vroeg mogelijk in het proces over regelgeving die impact heeft op het leven van kinderen en jongeren.
- We gaan gericht in overleg met beleidsmakers en het werkveld als onder andere de Klachtenlijn stuit op praktijken of plannen die in strijd zijn met het kinderrechtenverdrag.

- We spelen zo goed mogelijk in op de vragen van de Vlaamse volksvertegenwoordigers over kinderrechten.
- In ons advieswerk focussen we op kinderen en jongeren in een kwetsbare situatie.
- We benutten maximaal de kennis uit internationaal onderzoek over kinderrechten en de beleidsdomeinen die rechtstreeks raken aan kinderen en jongeren.
- We werken nauw samen met onze Franstalige collega's van de Délégué général aux droits de l'enfant om te adviseren over federale kinderrechtenthema's.
- We werken nauw samen met onze collega's in het European Network of Ombudspersons for Children (ENOC) om het Europese beleid rond kinderrechtenthema's te sensibiliseren en te adviseren en om kennis uit het buitenland naar Vlaanderen te brengen.
- We werken mee aan studiedagen, overleggen met overheid en middenveld en schrijven artikels over de rechten van kinderen en jongeren.
- We bouwen ons netwerk verder uit met relevante beleidsmakers en middenveldorganisaties die werken rond kinderrechten of met kinderen en jongeren om op tijd signalen op te vangen en een vinger aan de pols te houden.

SD 3: Participatie

We versterken de stem van kinderen en jongeren in de verschillende beleidsdomeinen in Vlaanderen die kinderen rechtstreeks raken met het oog op hun volle participatie aan de samenleving.

- We informeren een breed publiek helder en genuanceerd over het perspectief van kinderen en jongeren rond bepaalde thema's in studiedagen, dossiers, artikels en lezingen.
- We praten met kinderen en jongeren over hun rechten, over of ze gehoord worden, wat er goed loopt en waar ze op botsen met extra aandacht voor kinderen en jongeren in een kwetsbare situatie.
- We verkennen de mogelijkheid om een klankbordgroep of adviesgroep van kinderen en jongeren op te richten bij het Kinderrechtencommissariaat om onze werking af te toetsen.

SD 4: Kinderen die in hun vrijheden beperkt worden

We zien toe op de bejegening en het respect voor de rechten van kinderen en jongeren die van hun vrijheid beroofd of in hun vrijheden beperkt zijn.

- We bouwen de werking van de Commissie van Toezicht voor jeugdinstanties verder uit om het respect voor kinderrechten mee te waarborgen in de gesloten en besloten voorzieningen in de jeugdhulp.

- We organiseren intervisie tussen en coaching voor de maandcommissarissen die het toezicht uitoefenen.
- We werken een kwaliteitsvol vrijwilligersbeleid uit om de maandcommissarissen te ondersteunen.
- We zien toe op de uitvoering van het decreet Jeugddelinquentie in Vlaanderen als het gaat om de rechten van kinderen en jongeren in de gesloten en besloten opvang.
- We maken met overleg en beleidsadvisering de rechten van kinderen en jongeren zichtbaar en we verdedigen de rechten van kinderen in andere besloten settings, zoals kinderen en jongeren in detentie in het kader van een asielprocedure, kinderen en jongeren in de kinderpsychiatrie of in een voorziening gesubsidieerd door het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap, of kinderen die samen met hun moeder in de gevangenis zitten.

SD 5: Kinderarmoede

We adviseren het beleid over de bestrijding van kinderarmoede in Vlaanderen vanuit de principes van het kinderrechtenverdrag en vanuit de ervaringen en de beleving van kinderen en jongeren.

- We brengen het perspectief van kinderen en kinderrechten binnen in het armoedebeleid.
- We werken mee aan het verticaal en horizontaal overleg over armoede.
- We formuleren aanbevelingen aan het beleid met extra aandacht voor dakloze gezinnen met kinderen en voor kinderen en jongeren op de vlucht.
- We houden de vinger aan de pols over het lokaal kinderarmoedebeleid om ook op gemeentelijk niveau de rechten van kinderen op zorg, onderwijs en vrije tijd te garanderen.

SD 6: Gelijke onderwijskansen

We vragen blijvend aandacht voor gelijke onderwijskansen voor alle kinderen en jongeren in Vlaanderen vanuit hun recht op onderwijs.

- We formuleren aanbevelingen aan het beleid over gelijke onderwijskansen, vooral voor kinderen in een kwetsbare situatie thuis, in de jeugdhulp, in internaten en in gemeenschapsinstellingen, voor zieke kinderen, kinderen met een beperking en kinderen in een migratiecontext.
- We overleggen met scholen en onderwijsnetten om het perspectief van kinderen en hun rechten binnen te brengen in het schoolbeleid, en vooral in het sanctie-, pest- en participatiebeleid.

SD 7: Psychische en fysieke integriteit

We zetten in op de bescherming van het recht op fysieke en psychische integriteit van kinderen en jongeren in Vlaanderen.

- We formuleren aanbevelingen vanuit een kinderrechtenperspectief over de positie van kinderen en jongeren in het gezin, onder andere in vechtscheidingen.
- We werken mee aan richtlijnen over de omgang van de politie met minderjarigen, met focus op het perspectief van kinderen en jongeren.
- We formuleren aanbevelingen aan het beleid om de fysieke en psychische integriteit van kinderen en jongeren in Vlaanderen te beschermen in het gezin, jeugdverenigingen, sportclubs en andere vrijetijdsorganisaties.
- We overleggen met organisaties die op het terrein actief zijn rond kindermishandeling en formuleren aanbevelingen vanuit een kinderrechtenperspectief.

SD 8: Kinderrechten in de zorg

We zetten in op de bescherming van de kinderrechten in de zorg.

- We volgen de uitvoering op van het nieuwe decreet Jeugddelinquentierecht en adviseren de overheid daarover vanuit kinderrechtenperspectief.
- We analyseren de situatie van kinderen en jongeren in de jeugdhulp met een complexe problematiek en adviseren de overheid daarover om voor die kinderen en jongeren gepaste zorg te realiseren.
- We formuleren aanbevelingen aan het beleid over de rechten van kinderen en jongeren in de jeugdhulp.
- We volgen de uitvoering op van het nieuwe decreet Persoonsvolgende Financiering voor minderjarigen met een beperking en adviseren de overheid daarover vanuit kinderrechtenperspectief.